

1784/12-1248
1784/1
13

SPECIMEN ALTERVM
DE
INDOLE PRAESVM-
TIONVM IVRIS

QVO
AD ORATIONEM INAVGVRALEM AVDIENDAM

QVA
MVNVS PROFESSORIS IVRIS ORDINARII
CLEMENTISSIME IPSI DEMANDATVM

D. V. MAII MDCCLXXXIV

SVBITVRVS EST

OMNI PIETATE INVITAT

AC SIMVL

PRAELECTIONES SVAS ACADEMICAS INSTANTI SEMESTRI

AESTIVO HABENDAS

INDICIT

IOANNES NICOLAVS MOECKERT, D.

MAGNAE BRITANNIAE REGIS ET PRINCIPIS ELECTORIS BRVNSVICO - LVNE-
BVRGICA CONSILII AVLAE, PROFESSOR IVRIS ORDINARIVS, ET FACVLT.
IVRID. ASSESSOR.

GOTTINGAE,
APVD IOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.
ACADEM. TYPOGR.

SPECIMEN ALTERNVM

DE

INDOLE PRAEVSVM
TIONVM IARIS

670

AD GRATIOM INVEGIALEM AVDIENDAM

DE

MAIUS PROFESSORIS IARIS ORDINARI

CLARENSSIS IESI DEBANDAVM

D. W. MAIUS PROFESSOR

SYNTACTICVS EST

OMNIVM IARIS INVIAT

ACADEMIAE

TELEPHONVS SVVS ANTONIUS IARIS INVIAT

ACADEMIAE

INVIAT

IOANNES NICOLAUS MOECKERT, P.

MAIUS PROFESSOR IARIS INVIAT
CLARENSSIS IESI DEBANDAVM
ACADEMIAE

GOTTINGAE

ABVD IOANN. CHRISTIAN. DIETZEL

ACADEMIAE

§. I.

Vix quicquam grauius onere probandi in foro cogitari potest. Quaestionum excussio, quis probare debeat, quidque probandum sit? haud raro turbat causarum patronos et torquet ingenia iudicum, cum saepenumero desint veritatis mathematicae, seu apodicticae, argumenta, et haerendum sit incertis et rationibus verisimilibus. Confugiendum igitur est ad ea, quae probabilia videntur, quae absoluntur praesumptionibus. In his plerumque vertitur omnis cardo. Quid igitur miri est, si inter argumenta iuris praesumptionum doctrinae ratione necessitatis, qua illis opera danda est, tribuatur

A 2

palma

palma? At quo magis earum natura intentis oculis contemplanda est, eo minus perhorrescere licet difficultates, quibus illa implicatur. Quae in sensus incurrunt, et quae nexu in diuulso coniuncta argumentatione cogitamus, nostram conuincunt mentem, quod secus se habet usu praesumptionum, quae tantum non semper mentem tenent ancipitem et ambiguum. Qua in re, quo tandem iudices se vertant, quamque eligant decidendi normam, aut fugiant, saepe nesciunt; quorum vero inscitia litigantibus valde damnosa animaduersione non vacat. Quam ob rem non operae pretium perdere mihi videntur perscrutaturi veram praesumptionum indolem, quarum notitia iudicem ad causas cognoscendas et decidendas multum prodest. Eo consilio idem argumentum distinctius, quam fieri solet, nuper exponere conatus sum a), et non solum, quid sit praesumptio iuris, definiui, eiusque diuisiones, quae cuiusdam ponderis sunt, suppeditaui, sed etiam, quomodo illa ab aliis distet, explicare incepti. Quem abrupti, nunc duco filium, quasdam differentias additurus, et naturam iuris praesumptionum diligentius subiectis exemplis, et speciebus huc spectantibus, aperturus.

a) Specim. de indole praesumptionum iuris. Rintelii 1782.

§. II.

PRAESUMPTIO IURIS DISTINGVENDA EST A FICTIONE IURIS.

Fictiones sunt dispositiones legum, quibus ob aequitatem falsum, in facto suppositum, pro vero habetur. Huius rei exempla sunt legitimatio, et actio publiciana. Legitimatione enim liberi, qui natura legitimi non sunt, declarantur legis

legis ope legitimi, et actione publiciana ficta ponitur vsucapio rei, quam petit actor. Mendacii male adscribuntur a quibusdam fictiones iuris *b*). Etsi a vero aberrent, nemini tamen verum afferunt damnum. Etsi, verbi causa, legitimatione per subsequens matrimonium liberi ante matrimonium nati cum liberis legitime natis iuris succedendi reddantur participes, hi ex eo tamen laesi dici nequeunt. Ius enim succedendi eis ex legis dispositione, seu voluntate legislatoris, competit, et maxima ex parte parentum, quae iniuris illis recte mutari potest. Conueniunt quidem fictiones et praesumptiones iuris in eo, quod lege nitantur et aequitate, attamen longe a se inuicem distant. Fictiones iuris nihil dubii relinquunt tanquam ipsae leges, deinde proficiuntur a voluntate legislatoris, adeoque legibus arbitrariis seu positivis, aperte a vero recedunt, quod secus in praesumptionibus iuris. Hae enim sustinentur verisimilitudine; quae non omne excludit dubium, non minus a legibus positivis suffulciuntur quam ipso iure naturae, et matres veri recte habentur *c*), cum fictiones sint filiae stricti iuris.

b) G. G. TITIVS in disputat. iurid. disp. IV. §. XXI.

TOB. IAC. REINHARTH de vsu et non vsu practico doctrinae de fictionibus iuris. Gotting. 1735.

c) I. C. BEVSEER diss. me praeside habita de affirmatione in iure ad varias species applicata. Rintelii 1772.

§. III.

PRAESUMPTIONES IURIS DIFFERUNT RATIONE OBIECTI
AB INDICIIS.

Quae iure ciuili praesumptionum nomine iuris veniunt, iure criminali appellantur indicia: quae sunt deducta ex circum-

stantiis argumenta probabilia criminis eiusque auctoris, seu circumstantiae, vnde praesumptiones criminis eiusque auctoris capiuntur d), *Anzeigen, Muthmassung, Wahrzeichen, Argwohn, Verdacht*. Indicia requirunt argumenta, quae verisimilitudinis speciem prae se ferunt, delictum esse commissum. Necessario nexu, vt auctor in censum veniat, sequitur, cum delictum sine auctore cogitari nequeat. Omne indicium inuoluit praesumptionem, sed non verso ordine; indicium enim semper est praesumptio existentis delicti, et praesumptio quaeuis non semper est argumentum probabile delicti. Quae cum ita sint, praesumptionem iuris esse latiore, et indicium angustiore notionem, adeoque hoc ab illa ratione rei obiectae differre, constat. Quia praesumptio et indicium mirum in modum coincidunt, indicium, propterea quod ob maiorem gradum probabilitatis praesumptio *qualificata*, et ob minorem, *simplex* dicitur, pro gradu verisimilitudinis alio nomine modo *proximum*, modo nuncupatur *remotum*.

d) I. S. F. DE BOEHMER meditat. ad C. C. I. art. XVIII. et XIX. IDEM in obseruat. select. ad CARPZOV. prax. crim. ad quaest. CXIX. obs. I. HEVSERI diss. cit. §. X.

§. IV.

FVNDAMENTVM PRAESVPTIONVM IVRIS MINVS RECTE PETITVR EX OBIECTO,

Si fundamentum praesumptionum iuris quaeras, Icti in alia ac alia ruunt. ALCIATVS, MENOCHIVS, alique multa verba de praesumptionibus fecerunt, non cupidi curae, quid earum sit fundamentum. Alii principium cognoscendi petunt
ex

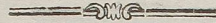
ex viginti duabus sedibus, nimirum ex causa, persona, loco, tempore, qualitate, taciturnitate, utilitate, fletu, fuga, negligentia, conuersatione, familiaritate, vicinitate, obscuritate, euentu, dignitate, quantitate, dilectione, societate, frequentatione, aetate, quantitate, quibus alii addunt famam, tanquam causam, ex qua praesumptiones procedunt *e*). Alii omnem rem confecisse sibi videntur, si praesumptiones quibusdam classibus adscriberent, rati, omnes praesumptiones reduci posse ad has tres regulas: naturalia semper praesumuntur, res praesumitur in eodem statu, siue mutatio non praesumitur, praesumptio fieri debet in meliorem partem. At neque hi neque illi recta incedunt via; et tantum abest, ut rationi et memoriae inseruiant, ut potius illi repugnent, et hanc plus iusto onerent. Ex rebus obiectis non recte praesumptionum petitur fundamentum, sed ex principiis.

e) I. H. BÖTTICHER *diff. de praesumptionibus. §. XXIX. seq.*

§. V.

QVAE SIT RATIO ERRORIS, EXPONITVR.

Cur ICTI haud raro in cognoscendis rerum causis a vero aberrant, ratio facile reddi potest, si eam vitae rationem mente intueamur, qua sequi solent Themidos castra. Plurimis ea sedet opinio, philosophiae et iurisprudentiae studium longe a se distare, nec alterum sustentari altero. At mirifice falluntur: ut taceam, veteres inreconsultos iurisprudentiam dixisse philosophiam iuris *f*), nullum genus disciplinarum subfidiis philosophicis magis eget, quam iurisscientia. In applicandis legibus non solum facti natura, sed etiam eius circumstantiae

stantiae diligentissime animo sunt perpendendae, id quod philosophis est proprium. A ICTIS idem quidem at obscurius exprimitur hac praepositione, minima circumstantia variat rem, et is modus eligitur, quo speciem ex specie, seu uti apud eosvū venit, casum ex casu, seu praxi, contra veram legis rationem decidunt. Ex legis ratione, id est, ex rerum causis, non ex exemplis, causae controuersae sunt decidendae g).

f) L. X. §. II. D. de iustit. et iur. Veteres sacerdotes sapientiae et iustitiae, omnes res aut deorum aut hominum causa esse creatas opinati sunt, qua propter illas nominarunt *diuinas*, has *humanas*. Cum igitur ex eorum sententia philosophia esset scientia rerum diuinarum humanarumque, quod ad idem redit, si WOLFFIVS eiusque amici minus latine asserant, philosophiam esse scientiam omnium possibilium, facile perspectu est, adiunctis verbis, *cum iusti iniustique notitia*, ex mente veterum, iurisprudentiam nihil aliud esse, quam philosophiam iuris.

g) L. XIII. C. de sententiis et interlocutionibus omnium iudic.

§. IV.

FVNDAMENTVM PRAESVMTIONVM IVRIS EST IVS NATVRAE, AVT IVS POSITIVVM.

Ex quo fundamento leges explicare debemus, ex eodem lucem accipiunt praesumptiones iuris. Leges sunt duplicis generis, aut naturales aut positivae. Eadem est ratio praesumptionum iuris, aut enim ius naturae, aut voluntas legislatoris earum habetur fundamentum. Tertium esse, nego. Nam si quid in iure interim verum habetur, ratio reddi debet, aut
ex

ex rerum notionibus, aut ex legislatoris arbitrio. Iura aliunde proficisci, ignoro. Si nobis occurras, omnem iuris prudentiam niti philosophia et historia, nobis re vera non pugnas. Declaratio enim voluntatis principis pertinet ad ea, quae fiunt, adeoque ad historiarum genus. Quae cum ita sint, praesumptiones iuris vel esse *iuris naturalis*, vel *iuris positivi*, animaduertimus. De singulis seorsim.

§. VII.

PROBATIONIS INDOLES EVOLVITVR.

Inter media probandi referuntur praesumptiones iuris. Eo consilio ita de iis agendum est, vt semper habeatur probationis ratio. Probatio vero ex mente philosophorum est deductio propositionis ex principiis. Ad probationem requiritur, primum vt ponatur propositio, id est ea relatio idearum, vt altera ad alteram siue affirmando siue negando referatur, deinde, ratio patefiat, cur altera ad alteram referatur, seu quod idem est, cur praedicatum cuidam rei dicta ratione tribuatur. Omnis igitur probatio consistit in determinatione rationis, cur alterum alteri affirmando vel negando adscribatur. Quamquam Ictis alia definitio probationis fit solemnis, re tamen accuratius perspecta, cum illa conuenit et conuenire debet. Quomodo enim de ueritate facti aliter fides fieri potest, quam enarranda causa, cur hoc illud rei competat, vel a re separandum sit?

B

§. VIII.

§. VIII.

FVNDAMENTVM PRAESVMTIONVM IVRIS NATVRALIS EST,
MVTATIO NON PRAESVMITVR.

Quibus praemissis ulterius progredior. Quaecunque res, siue casus, sua habet praedicata seu attributa, si ea latius accipiantur. Haec praedicata a re abesse possunt, vel minus; si posterius putes, a Iuris dicuntur *substantialia*, a philosophis immutabilia: si prius cogites, ea vel re nude posita adsunt, nisi alia ad rem accesserint, vel non: si hoc, nomine *accidentalium* insigniuntur, si illud, *naturalium*. Quae si inter se compares, tria genera propositionum probandarum sunt possible. Primum, si substantiale rei tribuendum vel negandum sit. Hac in re ex regula non opus est probatione. Quis enim exigit in foro probationem, verbi gratia, vtrum ad emtionem venditionem pertineat consensus seu pretium: si alterutrum desit, cessat emtio venditio. Sed longe aliter se res habet in altero et tertio genere. Qui enim, naturale a re abesse, negat, vel accidentale adesse, affirmat, non immunis est ab onere probationis. Deinde si, accidentale in re adfuisse, constet, abesse non praesumitur. Vtriusque propositionis iuris principium est, mutatio non praesumitur. Id quod solum vnicumque fundamentum praesumptionum iuris naturalis recte habetur. Omnes aliae praesumptiones iuris naturalis ex eodem sequuntur fundamento. Fac, re vendita et tradita, emtorem, se statim ad pretium soluendum esse obstrictum, negare, vult, ut absit emtionis venditionis naturale, adeoque in sensu iuridico affirmat h), et probare tenetur. Naturalia enim praesumuntur. E contrario venditor, qui, ut pretium in quodam genere aurearum monetarum, quae vsu non veniunt, exigit, probare

bare debet. Accidentalibus enim non praesumuntur. Quodsi vero quidam munere publico, quod accidentale hominis habetur, ornatus est, eo esse priuatum non praesumitur.

h) Commentatio *ma* de affirmatione in iure. Rintellii, 1767.

§. IX.

FVNDAMENTVM PRAESVMTIONVM IVRIS POSITIVI EST VOLVNTAS PRINCIPIS.

Transeo ad praesumtiones iuris positivi, quae nituntur legibus positivis, seu voluntate legislatoris. Ne vero quis putet, absque omnibus limitibus principem leges ferre posse; sibi persuadeat, eas aliter dari non posse, nisi conueniant iuri naturae, contra quod nec Deus nec homo quicquam statuere potest. Tantum potestas addendi et detrahendi ea, quae status rei publicae requirit, ei relicta est. Sicuti in testamento heredis institutio ex iure romano est basis; ita ius naturae in omnibus partibus iurisprudentiae positivae habetur. Sunt, quae iure naturae non satis sint determinata, quae addendo legislator recte accommodat ad statum reipublicae. Hac ratione delicta ex iure naturae aequae ac ex iure positivo sunt prohibita; sed quantitatem et genus poenarum determinatum non definit ius naturae; verbi causa, furto omni iure prohibito iure naturae non praecise inhaeret poena suspendii; quapropter legislator, rebus ciuitatis ita suadentibus, addendo ius naturae sapienter supplet. Opposita ratione multa, si ius naturae spectes, arbitrio hominum sunt relicta, uti, cuique hominum, se pacifendo vel fideiubendo obligare licet. Cum vero apud romanos quodam tempore hoc arbitrium humanum agendi videretur rei-

B 2

publicae

publicae nocuum, legislatores romani hanc potestatem fidei-
bendi in foeminis restrinxerunt. Duplici igitur ratione imperanti
solum leges ferre permittitur. Ita, nec aliter, oriri possunt
praesumptiones iuris positivi. Quos cancellos legislator si egre-
diatur, abutitur potestate sibi commissa, et saevit in rempu-
blicam.

§. X.

PRAESUMPTIONES IURIS NUMERO CERTO CONTINERI
NEQUEVNT.

Quae si mente intueamur, praesumptiones iuris numero
quodam definito constringi non possunt. MENOCHIVS quidem,
aliique copioso colligerunt volumine praesumptiones, sed earum
fontem exhaurire non potuerunt. Exempla dederunt. Ratio
est in promptu. A philosophis iure ac merito traditur, omne
id, quod existit, esse omnimodo determinatum, seu individuum,
et res existentes perfecte easdem non dari. Ita fert usus lo-
quendi apud philosophos receptus. Quam ob rem, cum cau-
sae controuersae, vel si mauis, casus, sint individua, casus
cum aliis maxima ex parte raro convenire, nemo infitias ibit.
Quaelibet igitur res, quilibet casus, habet sua et propria sub-
stantialia, naturalia et accidentalia.

§. XI.

RES PRAESUMITVR IN EODEM STATV PERMANERE, IN
QVO EST.

Generalibus principiis de praesumptionibus iuris expositis,
redeo ad praesumptiones iuris naturalis, easque quibusdam con-
firmabo

firmabo exemplis. Cum mutatio non praesumatur, res in eodem statu, in quo est, remanere censetur. Inde colligitur, testatorem sana mente fuisse, licet moribundus testatus sit, nec testamentum conditum, etsi iamdiu sit conditum, si res dubia sit, reuocatum haberi, vti obligatio pactitia existens in perpetuum durare perhibetur. Eadem ratione tritum illud nouimus iuris prouerbum: quod non abrogatum est, stare non prohibetur.

§. XII.

QVILIBET PRAESUMITVR BONVS.

Ex eadem ratione commonstratur, quemlibet praesumi bonum, nec dolose agere. Multis verbis contendere, me hoc loco principiis philosophicis, nec theologicis, inferuire, non attinet. Ea est indoles mentis hominis, vt ad se perficiendum omni studio feratur. Idcirco ea appetit, quae sibi bona videntur, licet, eum boni sensu tactum interdum falli, negari nequeat. Consentiant certe, si naturam humanam in se spectatam consideres, omnes eius actiones in eo, ne sibi et aliis noceat, quia, nocendo aliis, sibi re vera nocet. Quo sensu homo non praesumitur malus *i*), nec delinquere, sed, si rem possideat, eam bona fide possidere videtur.

i) L. XXV. §. 1. C. de probat. L. LI. D. pro soc. L. VI. C. de dolo malo. L. X. C. de rescind. vend.

§. XIII.

IVDEX PRAEVIA CAUSSAE COGNITIONE DECIDERE
PVTATVR.

Simili modo colligitur, iudicem causam, praevia eius cognitione, decidisse. Cum enim iudex vinculo iurisiurandi

B 3

obstri-

obstrictus sit, ne officio obuersetur, et delicta non praesumantur, facile cognitu est, iudicem, nisi alia consent, non fidem fregisse et male decidisse *k*). Neque nobis obstat, si quis dicat, iudicem inhabilem, officio suo, esse impari, cum hic non de inhabili, sed iudice habili sit sermo.

k) L. H. C. de off. ciu. iud.

C. VI. X. de renunciat.

C. XVI. in fin. X. de re iud.

L. III. §. 1. D. de iniur.

§. XIV.

SI RES DVBIA EST, PRAESVMPTIO FIT IN MELIOREM PARTEM.

Possit in dubium vocari, vtrum praesumptio semper in meliorem partem fieri deberet, quia si res melior sit, quam antea fuit, mutatio intercedit, quae non praesumitur. At nihil obest, quo minus in dubio praesumptio in meliorem partem fieri possit. Res enim sit deterior aut melior. Illud rei affert damnum, hoc fecus. Aequitati vero, seu iuri naturae, conuenit, in ambiguis sequi benigniorem sententiam *b*) Qua propter reo criminis, si ei alternatiua poena imposita sit, electio poenae non denegatur *m*).

l) L. X. §. 1. D. de reb. dub.

L. LVI. L. CXCII. §. 1. D. de R. I.

m) reg. LXX. in 6to.

§ XV

§. XV.

QVI DELINQVIT, IN DOLO ESSE CENSETVR.

Quemadmodum naturalia rei abesse non praesumuntur, ita quoque accidentia, si, in re exstitisse, constet, cessare non putantur ob vniuersalem regulam, mutatio non praesumitur. Quod est in caussa, cur, qui delinquit, in dolo esse putetur *n*). Delictum enim non tam ex actione legi poenali repugnante, quam ex animo, et conscientia criminis, qua agitur, diiudicatur. Quae si omnia adsint accidentalialia, de veritate illius propositionis dubitare non licet; etsi interdum, aliis rebus circumstantibus positis, delinquentem ex culpa egisse, lubenter concedam.

n) L. II. §. 8. D. de vi bonorum raptor.

§. XVI.

IGNORANTIA LEGIS NON PRAESVMITVR.

Eiusdem conditionis est regula, ignorantia iuris non praesumitur *o*). Quamquam cognitiones rerum, seu res facti, non praesumantur, illa tamen propositio a vero non aberrat, positus iis, de quibus ea intelligi debet. Qui legem nescit, vel est ciuis reipublicae, in qua lata est, vel fecus. Si posterius, non est ratio, cur illam excusemus et defendamus propositionem: si prius, illa locum habet, scilicet, si lex legitime sit promulgata. Ex quibus simul patet, negata legis promulgatione, de existentia legis agi, quae non praesumitur.

o) L. IX. §. V. D. de iuris et facti ignorantia.

L. IX. C. de legib. et constitut. princip.

§. XVII.

§. XVII.

QVI SEMEL MALVS, SEMPER PRAESVMITVR MALVS.

Me verto ad praesumptiones iuris positivi; vbi vna cum iure naturae et voluntas legislatoris in censum venit, quaeque maioris sunt momenti. Inter eas non infimum locum occupat enunciatum: qui semel malus, semper praesumitur malus *p*). Quod licet quadam restrictione, si malus in eodem genere, quo denuo deliquit, animo complectaris, non nihil tamen duri secum ferre videtur. Errare quidem humanum est, at semper errare, ex sana ratione hominis, in se considerata, necessario non sequitur. Si rem ductu solius iuris naturae dirimeres, hominem posse esse malum et secus, statuendum est. Qua in re leges positivae ius naturae addendo suppleat. Neminem fugit, dolose agenti non succurrere iura, et poenas determinatas, non iure naturae, sed lege constitui positiva. Cum igitur reipublicae, ne delicta fiant, quam plurimum interfit; consulitur civitati, si princeps et alia mala consecutaria male agentibus adscribat, quae ius naturae ignorat. Notes quaeso, aliud esse, aliquid non determinatur ex iure naturae, et aliud esse, aliquid iuri naturae non repugnat. Illa praesumptio legibus naturalibus non determinatur, at nequiquam iuri naturae repugnat.

p) reg. VIII. in 6to de R. I.

§. XVIII.

LIBERI POST NVPTIAS SEPTIMO MENSE, ET ANTE EVM,
NATI, HABENTVR LEGITIMI.

Inter aequissimas praesumptiones iuris merito principem occupat locum propositio: Liberi septimo mense initi matrimonii, et ante eum, nati perhibentur legitimi *q*). Ex iure naturae, quomodo inire et celebrare velint matrimonia, arbitrio hominum

hominum est relictum; attamen ei, vt matrimonio quidam honos et ordo praescribatur, si statum reipublicae intuearis, conuenit. Damnabantur secundum ius romanum ex illicito coitu nati, quam duritiem iuris positui Imperator IUSTINIANVS benignitate mentis ductus emolliuit *r*). Qui mihi obiiciat, hanc praesumptionem magis sapere naturam fictionis iuris, ei respondeo, me quadam parte non dissentire, sed a me impetrare non posse, cur non eam propositionem adscribam praesumptionibus iuris positui, quia probatio in contrarium admittitur. Liberi enim ante initi matrimonii septimum mensem nati, habentur legitimi, si parentes non contradicant, post septimum mensem celebratarum nuptiarum nati etiam habentur legitimi, quo tamen casu, contradicens pater contrarium probare tenetur.

q) L. XII. D. de statu hominum.

r) L. XI. C. de naturalibus liber.

§. XIX.

ACQUISITA DURANTE MATRIMONIO IVRE ROMANO PRAESUMUNTUR ESSE MARITI.

Communio bonorum inter coniuges iure germanico stabilita, iuri naturae magis indulget, quam doctrina iuris romani, quod acquisita durante matrimonio competant marito *s*), quia maritus et vxor, tanquam aequales, societatem ineunt conubialem. Cum communia onera vtriusque coniugis sint, communia etiam commoda esse deberent. At quia ius romanum ingentes marito tribuit praerogatiuas, eumque onere uxorem alendi defendendique *t*) obstrinxit, ratio non dubia est, cur leges positivae ita, vt dictum, disposuerint.

s) L. VI. C. de donat. inter vir, et vxor.

t) L. XIII. C. de negot. gest.

L. II. D. de iniur.

C

§. XX.

§. XX.

MAGISTRATVS TUTOREM IDONEVM CONSTITVISSE NON
PRAESVMITVR.

Plane et omnino singularis est praesumptio iuris positivi, magistratum probare debere, quod tutorem, qui postea facultibus est lapsus, nocuitque bonis pupilli casu forsan superueniente, eum constituerit idoneum. Ita enim expressis verbis refert VLPPIANVS u): *sed si magistratus satis non exegit, idoneus tamen tutor eo tempore fuit, quo tutelae agi potest, sufficit. Probatio autem non pupillo incumbit, ut doceat fideiussores soluendo non fuisse, cum acciperentur, sed magistratibus, ut doceant, eos soluendo fuisse.* Id quod multis videri poterat mirum, qui fiat, ut magistratus, pro quo, ut supra expositum est, militat praesumptio veritatis, seu, uti dicere solent, legalis modi, probare debeat, officio se satisfecisse. At qui mente ponderet, romanos omni contentione ac studio eo laborasse, ut bona pupillorum salua conseruarentur, illorum curae hanc praesumptionem iuris exacte respondere, facile perspiciet.

u) L. I. §. XII et XIII. D. de magistratibus conueniendis.

§. XXI.

RATIONE EXCEPTIONIS NON NUMERATAE PECUNIAE DV-
PLEX OCCVRRIT PRAESVMPTIO IURIS POSITIVI: ALTERA,
PRAESVMITVR PECUNIA NON NUMERATA, SI INTRA
BIENNIVM EX CHIROGRAPHO AGATVR: ALTERA,
POST BIENNIVM PRAESVMITVR PECUNIA
NUMERATA.

Multum a iure naturae recedere videtur praesumptio, chirographo dato, in quo debitor numerationem pecuniae confessus est, biennio vero nondum lapsso, creditorem se numerasse pecuniam, adeoque, agentem intra biennium ex chirographo solutionem probare

bare debere x). Qui vero fata contractus litteralis ante tempora IVSTINIANI perspecta habet et explorata, non amplius animo ambiget de ratione, quae Imperatorem, ut ita statueret, mouerit. Creditores haut raro olim re angusta domi debitorum abusi erant. Ut igitur fraudes creditorum cauerentur, sanxit, ut debitores intra biennium conuenti essent securi. Contra noluit, ut lites a debitoribus contra creditores, ex chirographo post biennium agentes, mouerentur et protraherentur. Vnde constitutum est, ut post biennium neque exceptio pecuniae non numeratae locum haberet, neque huius exceptionis admitteretur probatio. Quo factum est, ut plurimi lictorum ex chirographo post biennium conuentis, licet liquidis probationis mediis instructis, simpliciter denegarent probationem in contrarium, ita, ut ne doli exceptionem, quippe quae cum exceptione ista concurreret, admittendam putarent z). Quae sententia mihi videtur dura, nec cum reliquis iuris romani conuenire sancitis. Si enim creditor re vera non soluit pecuniam, conuenturus ex chirographo debitorem est in dolo. Dolose vero agentibus non succurrunt iura, neque exceptio doli cum exceptione non numeratae pecuniae plane coincidit, in primis cum illa perpetua sit a), haec vero temporaria. Quia igitur exceptioni non numeratae pecuniae post biennium oppositae datur probatio in contrarium, mihi ratio non videtur esse, cur exceptio non numeratae pecuniae non adscribam praesumptionibus iuris positiui.

x) L. V. L. VIII. L. XIV. C. de non num. pec.

z) a WERNHER Part. IV. *Obf.* XLVI. SCHAUMBURG. annotat. ad STRVV. Lib. III. Tit. XVI. aphor. VI.

a) L. II. §. V. D. de doli mali et metus except. §. XXII.

Quibus excussis, ad rem ipsam, cuius finis causa illa praefatus sum, aggredior. SERENISSIMVS AC POTENTISSIMVS MAGNAE BRITANNIAE REX ET ELECTOR BRVNSVICO - LVNEBVRGICVS DOMINVS GEORGIVS III. Dominus meus longe clementissimus, Academiae huius stator munificentissimus, mihi ex Academia Ernestina, in qua per quatuor lustra professoris iuris ordinarii gessi vices, euocato, in sua Vniuersitate litterata regia munus professoris iuris ordinarii clementissime demandauit, quod oratione inaugurali *de iure iniquo* auspicaturus sum. Cui orationi habendae d. V. Maii h. a. definitus est. Vt igitur *Serenissimus Princeps, Magnificus Academiae Prorektor, Illustrissimi S. R. I. Comites, Professores omnium ordinum longe celeberrimi, Commilitones Generosissimi ac Praenobilissimi*, hunc actum sua praesentia honorificentissima in Auditorio publico hor. XI. exornare haud grauentur, omnibus precibus officiosissime et humanissime rogo et contendo.

Memor mei officii simul offero *Generosissimis ac Praenobilissimis Commilitonibus*, qui corona nostra, et spes patriae sunt, meas recitationes instanti semestri aestiuo habendas:

- I) in b. BOEHMERI Introductionem in *Ius digestorum*, hor. VIII. et X. ac bis aut ter, hor. I. singulis hebdomadibus.
  - II) in *Ius criminale* secundum KOCHIANVM systema, hor. VII.
  - III) Nec deero iis, qui desiderant praelectiones in *Ius canonicum*. Publice vero *Examinatorium* et *Disputatorium* in potiores controuersias iuris habebitur. Faxit summum Numen, vt haec conamina vergant in huius Academiae salutem.
- Dab. Goettingae d. IV. Maii A. R. S. MDCCLXXXIV.

Göttingen, Diss., 1784 (1)

ULB Halle

3

002 274 68X

1789/12-1248
1781/1
13

SPECIMEN ALTERVM
DE
INDOLE PRAESVM-
TIONVM IVRIS

QVO
AD ORATIONEM INAUGVRALEM AVDIENDAM

QVA
MVNVS PROFESSORIS IVRIS ORDINARII
CLEMENTISSIME IPSI DEMANDATVM

D. V. MAII MDCCLXXXIV

SVBITVRVS EST

OMNI PIETATE INVITAT

AC SIMVL

PRAELECTIONES SVAS ACADEMICAS INSTAN

AESTIVO HABENDAS

INDICIT

IOANNES NICOLAVS MOEC

MAGNAE BRITANNIAE REGIS ET PRINCIPIS ELECTORIS
BYRGICI A CONSILIIS AVLAE, PROFESSOR IVRIS ORDINA
IVRID. ASSESSOR.

GOTTINGAE,
APVD IOANN. CHRISTIAN. DIET
ACADEM. TYPOGR.

